

Historie omkring udstillinger.

Copyright Kirsten Arnholtz 01.10.1999

Hvad er udstilling?

Udstillinger er hvor man kommer i en international anerkendt forening som DHL – ISH – DDH – DKK – m.m., som stambogfører hundene efter fødslen. Sådan en stambog er en fødselsattest på hunden, ligesom vi får på vores børn når de er blevet født, og senere får en navne attest eller en dåbsattest.

Med denne stambog i den ene hånd og hunden i den anden kan man gå på udstilling, forskellige steder i Verden f.eks. Danmark - Europa m.m.. Mange opdrættere gør det for at få anerkendt deres opdræt, og få fortalt hvor gode deres hunde er standardmæssigt, skønhedsmæssigt osv..

Til at begynde med hed sådanne konkurrencer ”The best of Beauty”, internationalt eller nationalt, altså en skønhedskonkurrence, og naturligvis er der forskel på om det er et skue, national eller international konkurrence. Desværre har vi i Danmark ikke i øjeblikket lige så stor tilslutning fra udlandet af udstillere som for nogle år siden, men det håber vi vil komme.

Bedømmelsesprincipper.

De principper som ligger til grund for hunde bedømmelserne i vore dage er resultatet af en historisk udvikling, som man må have et vist kendskab til, for at forstå det nuværende anvendte system.

De første hunde udstillinger blev holdt i England for over 100 år siden, men hundebedømmelser havde der været længe forinden, som et udslag af englændernes lyst til væddemål. Så hurtigt 2 hundeejere råbte op om deres hundes egenskaber på områder som ikke kunne måles ved en direkte konkurrence hundene imellem, f.eks. hvis det gjaldt hvilken af hundene der var smukkeste, væddede man om det og lod en udenforstående tredje part, som man respekterede være dommer i sagen, og man respekterede denne afgørelse. Sådan en tredje part var i tidernes begyndelse den første hunde dommer.

Det engelske – og kontinentale system.

I bund og grund foregår al britisk hundebedømmelse efter samme princip som i dag. Dommerne er personer som efter gængse opfattelse accepteres som sagkyndige, men dengang havde de ingen dommeruddannelse og autorisation som i vores tid. Bedømmelserne er udelukkende en konkurrence om hvilken hund som dommeren anser være bedst, næstbedst osv. Da hundeudstillinger indføres på det europæiske kontinent, anvende man det engelske bedømmelses system til at starte med. Men på kontinentet mærkede man snart at det var vigtigere at forsøge at fastholde hver enkelt hunds

individuelle værdi for sig end at forsøge at få kvalitets rækkefølge af de hunde som befandt sig på udstillingen. Kvalitetsbedømmelser indførtes først som supplement til konkurrence bedømmelsen, men det blev så langsomt den afgjort vigtigste bedømmelsesform. I vort bedømmelsessystem er konkurrencebedømmelsen stadig bibeholdt indenfor indbyrdes kvalitetsforskelle – hvad kvalitets bedømmelsen faktisk indebærer – er i princippet noget nyt for dem. Fra en række bedømmelsesformer, specielt indenfor idrætten, er man blevet vandt til konkurrencebedømmelse, hvor der oftest er målbare enheder sådan som centimeter og sekunder. Erfaringerne fra disse konkurrencer overførtes til de nye, så udstillerne let og direkte kunne se dette på hunde bedømmelserne.

Ingenting kan måles: Af de faktorer som bedømmes på en udstilling kan man praktisk taget ingenting tilfredsstillende måle. De for dommeren vigtigste detaljer er sådan som ”ryglinie”, ”brystdybde”, ”øjensfarve”, ”halslængde”, ”bagbensvinkling”, o.a., og ingen af disse ting kan måles i en dommerring.

Undertiden kan man undertiden se dommere måle hundens højde med en målestok. Men dette gør de fordi standarden ”racebeskrivelsen” foreskriver en bestemt maksimum og minimum højde, og de er hele tiden velvidende om at en meget nøje måling er fuldstændig umulig. De fleste standarder udarbejdedes i hundeinteressens barndom; man drog dengang paralleller med heste bedømmelsen. Men manke højden på en hest er så konstant at den med sikkerhed kan måles. At en hund kan ændre sin højde i opad gående og nedad gående retning kan alle se når en hund vil imponere sin modstander før et slagsmål, og når en hund kryber hvis den har fået tæsk.

Der findes overhovedet ingen instrumenter som kan måle det allervigtigste ved en hundebedømmelse, nemlig hundens type, harmoniske bygning og temperament.

Forsøg til objektiv rigtig bedømmelse.

Man har gjort mange forsøg for at indføre en ”objektiv rigtig” bedømmelse, men alle har slået fejl. Man har f.eks. forsøgt med ”point bedømmelse” så hundenes enkelte egenskaber har givet point; dommerne skulle give point for de egenskaber som hver for sig var vigtige og lægge pointerne sammen. Det vidste sig imidlertid umuligt at give de enkelte egenskaber point reelt indbyrdes. Man satte f.eks. det højeste pointtal for bevægelserne til 10, men det var umuligt at give direktiv for hvordan bevægelserne skulle være for at kunne give 9 – 8 point osv.. Desuden skete det ikke sjældent at en hund som ikke kunne præmiebelønnes fordi den var helt uharmonisk alligevel kunne præmie belønnes fordi detaljerne hver for sig var gode. Man har også forsøgt sig med flerdommersystem med den motivation, at den gennemsnitlige bedømmelse af flere dommere måtte blive mere objektiv end bedømmelsen af 1 dommer. Systemet slog ikke an, da det viste sig at være en total misforståelse. Som vi senere skal se, er præmiebedømmelsen i kvalitetsklassen ikke noget udtryk for særskilt værdi, bare en kode for dommernes resumé af kritikken. Lad os tænke os, at tre dommere bedømmer samme hund og karakteriserer en og samme egenskab på følgende måde:

dommer 1- ”God”, dommer 2 – ”Tilfredsstillende” og dommer 3 – ”Ganske god”. Man kan ikke få en gennemsnitsværdi ved at lægge disse 3 sammen og dividere med 3. Idet hele taget kan man ikke på nogen matematisk måde komme frem til en gennemsnitsværdi af to eller flere personers subjektive meninger. Kvalitetsbedømmelse skal altid være subjektiv og kan ikke sammenlignes med bedømmelse ved hjælp af stopur eller centimetermål. Kvalitetsbedømmelsen kan nærmest sammenlignes med kunstkritik. Kunstkritikere bedømmer et kunstværk med hensyn til sammenfaldende kunstarters periode, men man accepterer almindeligvis at de bedømmer ud fra deres subjektive opfattelse både af præstationens og af kunstartens alder. Man oplever tit at to teaterkritikere bedømmer en forestilling helt forskelligt, men kan være uenig med den ene eller begge, men ingen tænker på at ingen eller begge kan have ret eller begge kan have uret. De har begge ret, men ud fra ulige subjektive opfattelser.

Hundredommere har også det svære, at en hund kan forandre sig væsentligt fra den ene udstilling til den anden, ja, fra det ene øjeblik til det andet. Mennesker forandre normalt deres kropsform fra tid til anden ganske ubetydeligt, man glemmer desværre at det samme sker med hunden. Men da mennesker viser deres sindsstemning ved hjælp af ansigtsmimik og hunden ved hjælp af hele kroppen, kan man lettere læse i vores ansigter hvordan vi har det. Hvis man altså vil lave et billede af sin hunds eksteriør må man læse flere dommers kritikker af hunden. De ”hjælpemidler” som dommerne anvender ved bedømmelserne er standarden for racen, sine kundskaber om racens historie og nuværende anvendelse, sine lærte kynologiske kundskaber samt anvisningerne fra dommeruddannelse og udstillinger.

Mange opfatter standarden som en korrekt beskrivelse og korrekt konstruktionstegning, som gør at bedømmelsen kun kan blive rigtig hvis dommeren følger den. Dette er en misforståelse. Standarden er en skildring i ord – holdninger i almindelige vendinger – af hvordan man tænker sig idealhunden af vedrørende race. Standarden indeholder praktisk taget ingenting eksakt (bortset fra højde og farvebetegnelser). Den siger, at hunden skal have ”kort ryg”, ”mørke øjne”, ”vel ansat hale”, altså praktisk taget ens bestemmelser, som kræver meget mere kendskab end standarden for at tjene som rettesnor.

Endvidere nævner standarden ikke noget om at hunden f.eks. skal have 2 ører, 7 halshvirvler, 4 ekstremiteter, tretten par ribben osv., og heller ikke hvordan dommeren skal forholde sig hvis noget af disse selvklaare attributter skulle mangle eller være fejlkonstrueret. Det krav man ofte hører fremsat, er at dommeren skal ”dømme” efter standarden, kan altså ikke opfyldes. Det siges heller aldrig af personer som ved hvad en standard er. Det man kan begære er at dommeren dømmer efter sin opfattelse, og ikke på væsentlige punkter afviger fra den blandt racens øvrige opfattelse. Dommeren må ikke kun kende til standarden, han må også kende årsagen til deres oprindelige bestemmelser, dette lærer han gennem studium af racens historie. De fleste racer har haft en eller flere standarder før den nuværende. Da den første standard blev skrevet, udarbejdedes den med tanke for den aktuelle situation. Standarden skulle give specielle aktuelle egenskaber og modarbejde andre. Alt som tiden og avlen skred frem, forandredes situationen og nye problemer opstod og nødvendiggjorde en omredigering af standarden. En standard har altid en tendens til at ligge efter i udviklingen, men de fleste nuværende standarder er omredigeret mange gange. Trods dette indeholder de næsten alle bestemmelser som har været med fra begyndelsen. Men som helt og holdent har ændret indhold. Begrebet ”kort ryg! Har f.eks. eksisteret siden den første standards tid, men før de fleste racers begyndelse er begrebet ”kort ryg! Noget helt andet. Uden kendskab om racens historie, både inden den blev race i moderne betydning og om udviklingshistorien efter samt om dens nuværende anvendelse, er det umuligt at forstå meningen med de enkelte bestemmelser i standarden og at vide hvilken værdi man skal tilkende den. Sine kynologiske kundskaber anvender dommeren ved vurderingen af de egenskaber som ikke beskrives i standarden – og det er absolut de fleste. Ingen standard nævner f.eks. forskellen mellem pasgang og trav. Men dommeren må ikke

bare vide hvordan disse to bevægelser udføres, han må også vide ved hvilket tempo hunden af forskellig race, som han bedømmer, normalt slår over fra pasgang til trav.

Dommer anvisninger.

I dommeranvisningerne får dommeren råd både om hvordan han praktisk skal begynde sine bedømmelser og om det teoretiske værdigrundlag, som han skal anvende.

I sin opfattelse af hundene giver dommeren udtryk for gennem præmieringen og – i kvalitetsklasserne – sin skriftlige kritik. En konsekvens af at konkurrence bedømmelse og kvalitetsbedømmelse hviler på helt ulige basis er, at præmieringerne i de to typer har direkte modsat betydning.

I konkurrence klasser betyder præmietallet noget specielt. 1. Præmie, betyder at dommeren anser hunden for at være den bedste i klassen, 2. Præmie, betyder at dommeren anser hunden for at være den næstbedste osv. I kvalitetsklasserne er præmietallene en slags kode for dommerens opsummering af sin opfattelse af hundens placering i forhold til idealhunden. Her betyder altså 1. pr., at dommeren anser hunden for tilhørende kvalitetsgruppe 1, og 2. pr. kvalitets gruppe 2 osv. Dommeren kan altså placere så mange hunde som han finder forsvarligt i hver gruppe fra den bedste og til den dårligste hund, og der findes kun 4 grupper.

Normer for kvalitetspræmieringer.

Dommerne har faste normer for hvordan de ulige kvalitetspræmieringer skal gives. Hvis en dommer giver en hund 1. pr. i åben klasse så har han/hun dermed sagt, at han kan forsvare at give den 1. pr. i sejrsklassen. I sejrsklassen skal han nemlig give vinder præmieringer op til 4, hvis der er så mange hunde i ringen. Foruden dette siger dommeren om hunden, som han har givet 1. pr. at han anser den for at være en ”typisk og hovedsageligt korrekt bygget hund med gode egenskaber, og eksteriør fejl ikke er mere fremtrædende end at den kan siges at være et meget godt avlsresultat”. Om en hund der får en 2. pr. siger dommeren, at han anser den for at være ”en typisk bygget og god hund, og eksteriør fejl ikke er mere fremtrædende end at den kan siges at være et godt avlsresultat”. Om en hund som dommeren giver 3. pr. udtaler han, at det er en ”god type, og eksteriør fejl ikke er af sådan art at den er et dårligt avlsresultat”. En kvalitetsudmærkelse udover præmieringerne er hædersprisen, som dommeren kan give til alle hunde som anses for at være værdige et certifikat, men kun **1 hund** kan få CAC, CACIB osv., altså opnå certifikat, i hver klasse, for hver race. Men det er ikke ensbetydende for at en dommer skal uddele et certifikat, hvis dommeren ikke mener der er en værdig hund den dag, kan han/hun undlade det.

Ovenstående præmie definitioner gør ikke bedømmelsen mere objektivt rigtig. Dommerens subjektive opfattelse kommer hele tiden til udtryk, men de giver de enkelte kvalitetsudmærkelser et

bestemt indhold for den dommer som har givet denne præmiering. To sager er specielt værdifulde at lægge mærke til i sammenhold med præmiedefineringen. Det er ikke meningen at præmiegrupperne skal have konstant kvalitetsindhold, og definitionerne omtaler ikke hundene som avlsdyr men som avlsresultat.

Ingen race holder en konstant gennemsnitlig kvalitets grad i længere tid, de fleste befinder sig i hvert fald endnu, under kvalitetsforbedring. En hund som for et antal år siden var typisk og på alle måder en korrekt bygget, en meget god repræsentant for sin race, og berettiget til 1. pr. behøver ikke være det i dag, selvom dens egenskaber ikke er forandrede. Racens kvalitative grad kan have forbedret sig.

Hundens avlsværdi bedømmes ikke.

Udstillernes formål er ofte bl.a. at skabe et grundlag for avlsarbejdet. Derfor har mange den mening at dommerne vurderer hundene som avlsdyr. Dommerne bekræfter bare hundenes eksteriør og har ingen mulighed for at udtale sig om deres arveanlæg. Hundenes avlsegenskaber kan man bare slå fast gennem at bedømme deres afkom. Om en hund bliver højere præmieret, betyder ikke det samme som at hunden er god i avlen, men siger at kombinationen af hundens forældre har været god. Udstillingsresultatet er bare et af holdepunkterne for opdrætteren i deres avlsarbejde, og det kan ikke anvendes så direkte som mange tror. Udstillerne opfatter ofte den skrevne kritik som en objektiv beskrivelse af hunden. Kritikken er imidlertid lige så subjektiv som præmiebedømmelsen. Eftersom dommerne vurderer hunden ud fra sine subjektive fortsættelser, må deres beskrivelser af det indtryk de får af hundene naturligvis blive subjektive. Desuden er alt skrevet sprog stærkt personligt. Selv om to mennesker skulle kunne tænke i detaljer kan synsindtrykket af en hund, ikke beskrives helt ens. Det som for det ene menneske er naturligt at karakterisere som ”udmærket” ville den anden karakterisere som ”meget godt”, og den tredje som ”godt”. På grund af kritikens udprægede subjektivitet må man – om man af en dommers kritik vil have et billede af dommerens opfattelse af eksteriør kvalifikationer – kende denne dommers sprogbrug meget godt. For på administrativ måde at begrænse en dommers subjektivitet har man indført faste retningslinier for dommervirksomheden. Det vigtigste af dette er, at dommeren udelukkende skal bedømme det han kan se og mærke med hænderne, og ikke lade sin bedømmelse influere af hvad han i øvrigt ved om hunden. Dommeren har altså ikke lov til at formode noget om hundens avls- eller brugsværdi, og han må ikke tage hensyn til tidligere bedømmelser af hundene, selvom han skulle have bedømt den tidligere. Dommeren må altså udelukkende bedømme hundene efter det indtryk de gør i bedømmelsesøjeblikket og helt uden hensyn til uvedkommende, Vurdere hunden i forhold til sin opfattelse af det idealbillede, som standarden angiver for racen. Bestemmelsen om at dommeren bare kan bedømme det han ser og det han kan mærke medfører ved flere tilfælde, at han ikke kan tage hensyn til de veterinærsedler, som ofte kan forefindes hos ham, om at en udstillet hund har en

erhvervet skade som ikke har nogen indflydelse på hunden som avlsresultat. Alle dommere godtager naturligvis veterinærsedlers rigtighed, men sedlerne sætter oftest ikke dommeren i stand til at bedømme hvordan hunden skulle have set ud hvis den ikke havde haft den erhvervede skade.

Typebedømmelsen er vigtigst.

Præmie definitionerne nævner først hundens type og derefter deres eksteriør fortjenester og fejl. Typen er derfor det vigtigste. I dommeranvisningerne indgår under begrebet type 2 ting, som man måske ikke sædvanligvis inkluderer i dette ord, nemlig bevægelser og mentalitet. Selvom bevægelserne måske ikke kan siges direkte indgår i hundens anatomi, så er de dog for dommeren et vigtigt kontrolmoment på hundens opbygning, eftersom bevægelserne er en direkte funktion af kropsobygningen. En hund med gode og for racen typiske bevægelser kan ikke have en graverende fejl i kropsobygningen. Derfor anvender dommeren bevægelserne som slutkontrol på sin vurdering af den endelige hunds kropstype. Videre bedømmer dommeren de ting han kan i ringen, for at kontrollere hundens mentalitet, men han har ikke ret til at prøve denne gennem, at sætte hunden i andre situationer end sådanne som den kan tænke møde under normale tilfælde i sin dagligdag. Mentaliteten indgår naturligvis ikke i hundens kropstype, men racens eksistens står og falder med at den har en mentalitet som gør at folk syntes om den. Derfor er mentaliteten så vigtig for alle racer at den behandles under det vigtigste af alle momenterne, nemlig typen.

I kvalitetsbedømmelsen skal dommeren så vidt muligt ikke tage hensyn til erhvervede fejl. Men som tidligere nævnt kan det ofte være svært for dommeren at vide hvordan hunden skulle have set ud uden denne fejl. Derfor kan han ofte ikke undgå at lade den erhvervede fejl influere på hans opfattelse om hunden, selvom han/hun ikke vil. Han/hun har dog en mulighed for at undlade at lade klart erhvervede fejl komme med i dommerkritikkens slutning. Om fejlen er af sådan art, at dommeren ikke kan få et klart indtryk af hunden, f.eks. ved dårlig ringkultur, ved dårlig fremvisning af hunden, højdrægtighed, for tyk udpræget udmagring osv., så kan han/hun anvende betegnelsen "kan ikke bedømmes". Dette er altså ikke det samme som "ingen præmie" (0), men kun at konstatere, at dommeren ved denne udstilling ikke har mulighed for at bedømme hunden overhovedet.